

İSMAİL SAFA'NIN ŞİİRLERİNDE MERHAMET TEMASI

*Mehmet GÜNEŞ**

ÖZET

İsmail Safa'nın şiirlerinde "merhamet" teması önemli bir yer tutar. İsmail Safa; ihtiyarların, genç kız ve kadınların, çocukların ve fiziki engellilerin mağduriyetini dramatik bir üslupla ifade etmektedir. Şair; toplum içerisindeki bazı kişilerin, mağdurların sorunları karşısında duyarsızlaşmalarına karşın bazı kişilerinse oldukça duyarlı ve vicdanlı davrandıklarına dikkat çeker. O, merhamet temalı şiirlerini çoğunlukla manzum hikâye formuyla yazmıştır. İsmail Safa, manzum hikâye formuyla yazdığı şiirlerinde, şiir ve hikâye ile birlikte tiyatroya özgü anlatım tekniklerinden de yararlanır. Örneğin Mağdure-i Sevda eserinde mağduriyetini işlediği genç kıza duygularını ve yaşadığı ızdırapları "ben anlatıcı"yla aktartarak lirizmi güçlendirir. Bu şiirdeki mağdur genç kız aracılığıyla o dönem Türk toplumundaki kadın erkek eşitsizliğine dikkat çeker. Kişilerin mağduriyetinin psikolojik ve sosyolojik nedenleri üzerinde de durur. Zaman zaman mağdur kişiler aracılığıyla toplumsal eleştiri de yapar. Kendisi küçük yaşta yetim kaldığı için çocukların yaşadıkları acıları ve duygularını ustaca tahlil etmektedir. Oldukça hassas bir mizaca sahip olan İsmail Safa toplum içerisinde mağdur edilen yaşlıların mağduriyetine yer verir; onların mağduriyetlerinin nedenlerini açıklar. Şair, fizikî engelli ya da yetersiz oluşun kişinin hayata bakışını olumsuz etkileyişini çeşitli yönleriyle işlemektedir.

Anahtar Kelimeler

Merhamet, mağduriyet, şiir, manzum hikâye, tema.

Giriş

"Merhamet temi" Türk edebiyatına, 1876-1895 yılları arasında eser veren ve geniş tercüme faaliyetiyle Servet-i Fünûn zümresine tesir eden

* Dr., Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü/
mgunes@marmara.edu.tr

“Ara Nesil”¹ şair ve yazarları aracılığıyla girer.² Türk şiirinde merhamet temasının yaygınlaşmasında, Victor Hugo’dan Türkçe’ye yapılan tercüme-ler çok etkili olur. Victor Hugo’nun “çocuklara karşı duyduğu sevgi ile fakir ve mütevazı insanlara, düşmüş kadınlara olan merhamet hissi” Türk şairleri tarafından da işlenmeye başlanır. François Coppée’nin de tesiri olmakla beraber, Servet-i Fünûn neslinin bu tür tercümelerden ilham aldığı ileri sürülmektedir.³ Victor Hugo’nun *Les Misérables* (*Sefiller*) romanının, Türk edebiyatında ilk olarak 1862 yılında *Ruznâme-i Ceride-i Havâdis* gazetesinde *Mağdurîn Hikâyesi* adıyla tefrika edilmesi de bu bağlamda önemlidir.⁴ Türk edebiyatında Abdülhak Hâmid (Tarhan) 1886 yılında yazdığı⁵ *Bir Sefilenin Hasbihali*⁶ şiirinde toplum içerisinde “düş-

¹ “Ara nesil” ifadesini ilk kullanan Mehmet Kaplan, 25-30 kişilik bir yazardan oluşan bu grubun “gerek duyuş tarzı, gerek üslûp sahasında” Türk edebiyatının çehresini değiştirecek faaliyetler yaptıklarını söyler. Bkz. Mehmet Kaplan, *Tevfik Fikret Devir-Şahsiyet-Eser*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1995, s. 22.

Necat Birinci “Ara nesil” mensuplarının 1860’tan sonra açılan yeni eğitim ve öğretim kurumlarında yetişip yabancı dil öğrendikleri için Batı edebiyatını, özellikle de Fransız edebiyatını bizzat Fransızca metinlerden okuduklarına; Batı edebiyatına yön veren akımları yakından takip etme imkânı bulup pek çok edebî eseri Türkçe’ye tercüme ettiklerine dikkat çeker. Bu sayede Ara Nesil şair ve yazarları edebiyatta genişleme ve yenileşme yolunda kendilerine hem tür hem şekil hem de konu bakımından örnek seçme imkânı bulmuşlardır. Bkz. Necat Birinci, “Ara Nesil Edebiyatı”, *Edebiyat Üzerine İncelemeler*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2000, s. 89.

² Zeynep Kerman, “Mehmet Âkif’in Şiirlerinde Merhamet Temi”, *Türk Dili*, sayı: 564, Aralık 1998, s. 505.

³ Zeynep Kerman, *1862-1910 Yılları Arasında Victor Hugo’dan Türkçe’ye Yapılan Tercüme Üzerinde Bir Araştırma*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1978, s. 391.

⁴ Mustafa Nihat Özön, “Türk Romanı Üzerine”, *Türk Dili (Roman Özel Sayısı)*, sayı: 154, Temmuz 1964, s. 578.; Zeynep Kerman, *1862-1910 Yılları Arasında Victor Hugo’dan Türkçe’ye Yapılan Tercüme Üzerinde Bir Araştırma*, s. 23.

⁵ Ömer Faruk Akün, “Abdülhak Hâmid’in Basılı Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 15, 1 Temmuz 1967, s. 150.

⁶ Abdülhak Hâmid nesir ve nazım karışık olan bu manzumeyi önce *Kahbe* adıyla yazar. Bu manzumeyi yazış amacını “Tanziminden maksad bazı kere bir kahbenin bir masmus olabileceğini göstermektir. Bunu gösterenler pek çoktur hatta Victor Hugo’nun Fantin’inden sonra bize yazmak düşmez ne çare ki yazılmış bulundu. Bir de Sefile efsane mahlûkatından değildir vâkı’adır Sefile’nin şühûd-sefâletinden birisi de sergüzeştini bu hasbihalinde göstermeğe çalışan âcizdir.” Abdülhak Hâmid (Tarhan), *Bir Sefilenin Hasbihâli*, Karabet ve Kaspar Matbaası, İstanbul 1326/1910, s. 1.

müş/kahbe” olarak bakılan bir kadının ızdırabını işler, kadın erkek eşitsizliğine dikkat çeker. Recâizâde Mahmut Ekrem “Mağrûka” şiirinde “rakibesine karşı büyük kinler besleyen, sevgi fırtınasını ancak denizin derinliklerinde dindiren” bir kadının ızdırabını dile getirir.⁷ Tevfik Fikret de François Coppée’nin şiirlerinde görülen fakirlere, çocuklara, düşmüş kadınlara acıma temini şiirlerinde işleyerek bu temi yaygınlaştırır.⁸ Merhamet temi, Servet-i Fünûn dışındaki edebiyat mensupları olan Mehmet Emin (Yurdakul)’la, Mehmet Âkif (Ersoy)’un şiirlerine de yansır ve onların sanatlarının seyrine uygun bir gelişme gösterir; Tevfik Fikret, Mehmet Emin ve Mehmet Âkif’in şiirlerinde bazen aslî tema, bazense yardımcı temalardan biri olarak görülür.⁹ İsmail Safa’nın şiirlerinde ise büyük çoğunlukla aslî tema olarak işlenmektedir.¹⁰

Türk edebiyatında merhamet temalı şiirler çoğunlukla manzum hikâye formuyla yazılmıştır. Manzum hikâyelerde “estetik kaygıdan ziyade öğreticilik, ders vericilik ön plandadır”. Bu tür metinlerde didaktizm öne çıktığı için “şiirsellik”, “şairanelik” ikinci planda kalır. Bu nedenle bu metinlere “şiir” değil “manzume” ya da “manzum hikâye” adı verilmektedir.¹¹ Manzum hikâye “şiirle nesrin birlikteliğinden” doğar, bu türde asıl unsur hikâyedir. Şairler, hikâyelerini daha etkili, kalıcı hâle getirmek için

Abdülhak Hâmid hatırlarında da *Bir Sefilenin Hasbihâli*’ni Şemsettin Sâmî’nin Victor Hugo’dan tercüme ettiği *Sefiller*’ini gördükten sonra yazdığını ve onun tesirinde kaldığını söyler. Bkz. İnci Enginün (Haz.), *Abdülhak Hâmid’in Hatıraları*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1994, s. 412.

⁷ İsmail Parlatır, *Recâizâde Mahmut Ekrem Hayatı Eserleri Sanatı*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1983, s. 130.

⁸ Mehmet Kaplan, *Tevfik Fikret Devir-Şahsiyet-Eser*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1995, s. 142.; Zeynep Kerman, “Mehmet Âkif’in Şiirlerinde Merhamet Temi”, *Türk Dili*, sayı: 564, Aralık 1988, s. 505.

⁹ Bilge Ercilasun, “Mehmet Âkif, Mehmet Emin ve Tevfik Fikret Arasında Bir Mukayese”, *Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler I*, Akçağ Yayınları, Ankara 1997, s. 68.

¹⁰ Bilge Ercilasun “Mehmet Âkif, Mehmet Emin ve Tevfik Fikret Arasında Bir Mukayese” başlıklı yazısında merhamet temasının üç şairin şiirlerinde nasıl işlendiğini değerlendirmiştir. Bu yazıda ise merhamet temasının İsmail Safa’nın şiirlerinde nasıl işlendiği -yer yer diğer şairlerin şiirleriyle de karşılaştırılarak- değerlendirilmeye çalışılmıştır.

¹¹ Selçuk Çıkla, “Şiir ve Hikâye Çevresinde Oluşan İki Tür: Manzum Hikâye ve Öykü Şiir”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, sayı: 25, Bahar 2009, s. 71.

şiiirin imkânlarını kullanırlar.¹² İsmail Safa da merhamet konulu şiirlerini çoğunlukla “manzum hikâye”¹³ formuyla yazmıştır. Tefvik Fikret, Ali Ekrem (Bolayır), Mehmet Âkif (Ersoy), Mehmet Emin (Yurdakul) da “manzum hikâye” formuyla merhamet konulu şiirler yazan öncü şairlerdendir. İsmail Safa çocuk yaşta kardeşleriyle birlikte yetim kalıp onlarla da ilgilendiği¹⁴ ve oldukça hassas bir mizaca¹⁵ sahip olduğu için gördüğü mağdur kişilerle kolayca duygudaşlık kurabilmekte, onların mağduriyetini anlamaya çalışarak patetik¹⁶ durumlarını dile getirmektedir. İsmail Safa’nın merhamet temalı şiirlerinde “yaşlıların”, “genç kız ve kadınla-

¹² Şaban Sağlık, “Şiiirin Kapsam Alanındaki Kardeş Sanat: Öykü Öykünün Şiiirdeki Macerası”, *Hece (Türk Şiiiri Özel Sayısı)*, sayı: 53-54-55, Mayıs-Haziran-Temmuz 2001, s. 358.

¹³ Peyami Safa, “Batı şiirinde kullanılan manzum hikâye çeşidini” Türk şiirine babası İsmail Safa’nın “Öksüz Ahmet”, “Çirkin Kız” gibi manzumelerle Tefvik Fikret ve Mehmet Âkif’ten önce getirdiğini söyler. (Bkz. Peyami Safa, “Babam İsmail Safa”, *Türk Düşüncesi*, C. 1, sayı: 5, 1 Nisan 1954, s. 342.) Ancak İsmail Safa’nın “Öksüz Ahmet” şiirini 22 Ağustos 1315/1899 tarihinde yazıp (*İrtika* sayı: 25) 3 Eylül 1315/1899’da, “Çirkin Kız” şiirini ise (kitaplarına dâhil etmemiştir) 10 Mart 1315 tarihinde (*Servet-i Fünun*, sayı: 432) yayımlamasına karşın Tefvik Fikret ise merhamet temalı ve manzum hikâye formuyla yazdığı “Hasta Çocuk” şiirini 1 Şubat 1311/1895 tarihinde (*Servet-i Fünun*, sayı: 257) yazmıştır. (Bkz. İsmail Parlatır-Nurullah Çetin (Haz.), *Tefvik Fikret Bütün Şiiirleri*, TDK Yayınları, Ankara 2004.) Mehmet Âkif ise manzum hikâye formuyla yazdığı şiirlerini İsmail Safa’dan daha sonraki tarihlerde yayınlamıştır. Örneğin “Hasta” 24 Eylül 1908’de (*Sırat-ı Müstaki*, sayı: 5); “Hasır” şiiri 1 Ekim 1908’de (*Sırat-ı Müstaki*, sayı: 6); “Seyfi Baba” 17 Aralık 1908’de (*Sırat-ı Müstaki*, sayı: 17) yayınlanır. Bkz. Mehmet Âkif Ersoy (2009): *Safahat Eski ve Yeni Harflerle Karşılaştırmalı Neşir ve Safahat Dışında Kalmış Şiiirler*, Haz.: M. Ertuğrul Düzdağ, İz Yayıncılık, İstanbul.

¹⁴ Ali Sultan Günay, *İsmail Safa Hayatı-Sanatı-Şahsiyeti ve Edebî Eserleri*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 1990, s. 11.

¹⁵ Mustafa Nihat Özön de İsmail Safa’nın verem hastası olmasının, hislerine “romanesk bir ifade” verdiğini söylemektedir. Bkz. Mustafa Nihat Özön, *Metinlerle Muasır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul Matbaası, İstanbul 1934, s. 75.

¹⁶ Yunanca “Pathos” sözcüğü, sanat eserinin acıyla ilgili anlatımının seyirci ya da okurda üzüntü ve acıma gibi yoğun duygular uyandırmasını belirtir. “Patetik” sıfatı da “acıklı”, “dokunaklı”, “hazin”, “yürek paralayıcı” gibi anlamlara gelir. Ancak “trajik”ten farklı olarak “patetik” daha çok “haksız yere çekilen, çaresizce kabullenilmiş acıyı” belirtir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Nurdan Gürbilek, *Mağdurun Dili*, Metis Yayınları, İstanbul 2008, s. 59.

rın”, “çocukların”, “fizikî engellilerin” mağduriyetini işlediği görülmektedir.

1. Yaşlılar

İsmail Safa, *Bir Sefilenin Hasbihâli*'nden alıntıladığı “Âh bir yangın olsa biraz aydınlık görsem...” epigrafiyla yazdığı “Sefâlet-i Bâride”¹⁷ şiirinde bir ihtiyara karşı hissettiği merhamet duygularını dile getirir. Bu şiirde sözü edilen ihtiyar; kış gecesi çaresiz, aç ve sefilce sokak ortasında dolaşmaktadır. Şiirde tasvirî unsurlar ağırlıktadır:

Bir leyl-i zemherîrde bir pîr-i ser-sefid
Serdî-i şîb ile mütezelzil, hava soğuk!
Kalmış bürehne gürisne, bî-vâye, nâ-ümid
İnler sokakta her adımında boğuk boğuk.

Rîş-i beyâzına kara yel kar atar durur,
Kar dondurur!
Bedbaht bir koğuk arar etrâfına bakar
Etrâfı kar

Pervâne-i cemâd-ı şitâ berf-pâreler
Niş-i Bürûdetiyle bu bedbahtı yâreler.

Gâhî nüzûl eder kelebekler gehî su'ûd
Pîrin ridâ-yı dûşuna, serpûşuna üşer;

Hâin bakışlı pencerelerden ziyâ düşer

Eyler nazargehinde ocaklarda neşr-i dûd. (*Hissiyât*, s. 55-56)¹⁸

Şair, ihtiyarın karşı karşıya kaldığı çaresizliği belirtirken dış mekâna ait unsurlardan yararlanır. İhtiyarın sığınacak bir yuvaya sahip olmadığını ve kendisine geçici de olsa bir barınak aradığını ifade ederken çetin tabiat şartlarını tasvir eder. İç mekânda mutlu ve huzurlu yaşayan kişilerin durumlarını belirtirken ise iç mekâna ait unsurlardan yararlanır. Ev/iç mekân, doğanın -özellikle kış mevsiminde kendisini hissettiren- olumsuz,

¹⁷ İsmail Safa, *Hissiyât*, Müşterekü'l-menfaa Osmanlı Şirketi Matbaası, İstanbul 1328/1912, s. 55-56

¹⁸ İsmail Safa, *Hissiyât*, Müşterekü'l-menfaa Osmanlı Şirketi Matbaası, İstanbul 1328/1912.

acımasız ve sert yüzüyle karşılan kişiler için koruyucu işlev üstlenir.¹⁹ Dışarıda her hangi bir yuvadan mahrum olan ihtiyarın sefilliğine ve derbederliğine karşın evin içindekiler gülüp eğlenmektedirler.²⁰ Şair iç mekân ve dış mekân arasındaki tezatla ihtiyarın patetik durumuna dikkat çekmektedir. Bu eşitsizliğe tanık olan şair, içeride mesutça yaşayanlardan ihtiyarın çaresizce inleyişini görmelerini ister; onları insanî sorumluluğa davet eder:

Evlerde hande, şarkı, sad-âhenk pür-tanîn.

Hep bahtiyâr!

Ey bahtiyârlar bakınız eyliyor enîn:

Bir ihtiyâr!

Bî-hiss kalır, donar uyuşur, ittikâ eder

Masnû'-ı seng-i hâre bu heykel bükâ eder;

Gözyaşları tebellür eder, hûn-ı incimâd

Câmid, lisân-ı hâli fakat iştikâ eder; (*Hissiyât*, s. 56)

Sokak ortasında donmak üzere olan ihtiyar, ısınabilecek ateş dahi bulamayışından şikâyet edip yangın çıkmasını arzular. Onun yangın çıkmasını arzu edişi karşılaştığı soruna geçici bir çözüm bulmakla ilgili olduğu kadar kendisi titrerken sıcak odalarda duyarsızca yaşayanlara âh edişiyile de ilgilidir:

“Sürsem önünde hâke cebîn-i sücûdumu

“Karşımda yangın olsa ısıtsam vücûdumu!” (*Hissiyât*, s. 56)

Bu ifadeler Abdülhak Hâmid'in epigraf olarak kullanılan mısralarına göndermedir. Toplum içerisindeki maddî eşitsizlik, ihtiyarın mağduriyeti

¹⁹ Gaston Bachelard evin yüklendiği bu işlevi “Böylelikle, fırtınanın ve kasırganın hayvansı biçimlere bürünmüş düşmanlığı karşısında, evin koruma ve direnme değerleri, insanî değerler bağlamına oturtulmuş olur. Ev, bir insan bedeninin sahip olduğu fiziksel ve ahlaksal enerjileri kuşanır.” şeklinde ifade eder. Bkz. Gaston Bachelard, *Mekânın Poetikası*, Çev.: Aykut Derman, Kesit Yayıncılık, İstanbul 1996, s. 72.

²⁰ Bu şiirdeki tasvirler ve temanın işlenişi Tevfik Fikret'in “Ramazan Sadakası” şiirine benzemektedir. Tevfik Fikret de şiirinde sadaka isteyen çocuğun mağduriyetini daha belirgin hâle getirmek için karşılaştırma yapar. “Süslü haclelerin sine-i mu'attarına koşanlar”dan soğuk havada “delik paçavralar altında”ki çocuğun durumunu görmelerini ister, toplum içerisindeki eşitsizliğe dikkat çeker. Bkz. İsmail Parlatır-Nurullah Çetin (Haz.) *Tevfik Fikret Bütün Şiirleri*, TDK Yayınları, Ankara 2004, s. 309-310.

karşısında etrafındakilerin duyarsızlığı ihtiyara hayat karşısında kötümser tavır aldırılmış, onu insanlardan nefret ettirmiştir. Kendisine yardım eli uzatmayanlara karşı mağdur ihtiyar da merhamet göstermez.

İsmail Safa “Zavallı İhtiyâr” şiirinde de sefil ve kimsesiz bir ihtiyara karşı hissettiği merhamet duygularını dile getirir. İhtiyar; oldukça açtır ve sığınacak bir yuvadan mahrumdur. Şair, onun zavallılığını vurgulamak için, önce onun fizikî portresini çizer. İhtiyar “beli bükülmüş”, “ayağı titrer”, “beti ve benzi sararmış”, yürümeye dermanı kalmadığı için “her adımda sendelemektedir”. Onun uzun yıllar sefalet içinde yaşadığına dikkat çeken şair, çehresindeki çizgilerin de ömrü boyunca yaşadığı acıları gösterdiğini, “gözlerin îmâsı”ndan, “lihye-i beyzâ”sından ve “sâfiyyet-i sîmâsı”ndan yaşadığı acıların okunduğunu ifade eder:

Fâci’ât-ı ömrünü eyler işâret, müşme’iz:

Çehresinde çizgiler.

Şöyle dikkatle bakılsa gözlerin îmâsına

Lihye-i beyzâsına, sâfiyyet-i sîmâsına:

Belli hâlinden ki gezmiştir nice deryâ vü deşt

Levh-i tâbân-ı cebîni bir kitâb-ı sergüzeşt. (*Hissiyât*, s. 57)

Şaire göre, yaşamaktan muzdarip olan bu ihtiyarın gözünde kâinat, “heyûlâ-zâr”/ hayal âleminde ibaret olduğu için o, vaktini meyhanelerde geçirmekte ve ölümü arzulamaktadır:

Belli hâlinden ki varlıktan bugün bîzârdır

Pîş-i nefrînde âlem bir heyûlâ-zârdır.

Belli hâlinden ki hep meyhânelerde derbeder

Dâimâ bir mâyi’-i mühlikten istimdâd eder. (*Hissiyât*, s. 57)

Şiirinin başlarında “zavallı ihtiyar”ın fizikî portresini çizen şair, daha sonra ona dair ilk izlenim ve tahminlerini anlatır. Şiirin bundan sonraki mısralarında tasvirî unsurlardan çok anlatımcı/tahkiyeli ifadeler ağırlık kazanır. İhtiyarla ilk karşılaştığında onu çok fazla önemsemeyen şair, daha sonra onu “koltuğunda şişesi”yle görünce merak eder. Kısa süre sonra ise “pîr-i mest” olarak söz ettiği ihtiyarla Eyüp’te karşılaşır, mezar taşına bakınca onun genç yaşta bir evladını kaybettiği için derbederleştiğini anlar:

Bir gün Eyyûb’un o servistân-ı sengâ-sengine

Uğramış, bir fikr-i bî-encâma dalmıştım yine.

Pîr-i mesti görmeyim mi? Karşıdan bildim odur!
 Dest ber-rîş-i tefekkür serve yaslanmış durur,
 Karşısında köhne bir taş, gözleri ma'tûf ona
 Belli hâlinden ki hep efkârı da masrûf ona.
 Muhteriz, âheste yaklaştım hele birkaç adım
 Hatt-ı seng-i makbere göz gezdirince anladım. (*Hissiyât*, s. 58)

İhtiyarın şiirini/hikâyesini yazış nedenini belirten İsmail Safa, onun “yetişkin bir oğlunun” ölümü dolayısıyla derbederleşip hayata kötümser bir gözle baktığını fark eder. Şair bu şiirinde de sıradan bir kişiye dair hissettiği acıma duygusunu etkileyici bir biçimde işlemektedir.²¹ İhtiyarla duygudaşlık kuran şair, onun ızdıraplarını duyup sarsıldığını

Bir yetişmiş oğlu medfûn anladım bîçârenin
 Geçmemiş evca'ı kalbinden o müdhiş yârenin
 Hâktan ervâhı emvâtın tebahhur eyliyor
 Kıhflar dendân-nümâ güya temeshur eyliyor!
 Bir kıyâmet koptu beynimde, karardı gözlerim
 Hâfizamda görmediğim kabri arardı gözlerim. (*Hissiyât*, s. 59-60)

mısralarıyla ifade ederek onun acılarını paylaşır. İhtiyarın acıklı durumu şair oldukça etkiler.²²

²¹ Bu şiirde konunun işlenişi, Tevfik Fikret'in François Coppée'nin *Le Reliquaire* eserindeki “Le Cabaret”/“Meyhane” şiirine “nazire olarak yazılmış gibi” olan “Sarhoş” şiirine benzemektedir. Coppée meyhanede bir masaya abanmış, bitkin bir sarhoşa rastlar. Bir facia olduğunu hissederek yanına yaklaşır ve sarhoşun parmağı ile bir kadının ismini yazdığını görür. Fikret ise sarhoşu sokakta giderken gösterir. Onun bilhassa dış sefaleti üzerinde durur; nefret edecek olur; fakat “Kim bilir, belki –muztarib me'yûs-/ Onu mahkûm eden şu zilletine/ Seni mes'ûd eden muhabbettir” diye düşünerek onun o hâle düşmesinde kendisinin/toplumun da suçu olabileceğini düşünür. Bkz. Mehmet Kaplan, *Tevfik Fikret Devir-Şahsiyet-Eser*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1995, s. 145-146.; Hilmi Uçan, *Batı Şiiri ve Tevfik Fikret*, Hece Yayınları, Ankara 2009, s. 139-142.

²² Muallim Naci'nin “Küçük Bir Mudhike” şiirinde ihtiyarın zavallı ve yaşlı hâli, bazı genç kızlar tarafından alay konusu yapılmaktadır. Bir kızın “Al sana bir hediye!” diye kar topu fırlatması üzerine ihtiyar yere düşer; onlar ahlak dışı davranışlarına engel olamaz, sadece “Genç olaydım âh!” diyebilir. Bkz. Abdülkadir Hayber-Hüseyin Özbay, *Muallim Naci'nin Şiirleri*, MEB Yayınları, İstanbul 1997, s. 232-233.

2. Genç Kızlar/Kadınlar

İsmail Safa, Abdülhak Hâmid'in *Bir Sefile'nin Hasbihâli*'ne nazire olarak ve aynı vezinle (Feilâtün/Fâilatün Feilâtün Feilün/Fa'lün) yazdığı *Mağdûre-i Sevdâ* şiirinde sevdiği erkek tarafından evlilik vaadiyle kandırılıp terk edilen genç kızın dramını işler. Bu şiirde klasik aşk anlayışından farklı olarak ilgi bekleyen, acılar içinde kıvranan erkek değil kadındır. Bu şiir birçok yönden Abdülhak Hâmid'in *Bir Sefilenin Hasbihâli* şiiriyle benzerlik gösterir;²³ kurgusal bir metni andırmaktadır. İsmail Safa, mesnevi nazım biçimiyle ve manzum hikâye formuyla yazdığı “Mağdûre-i Sevdâ” şiirinde on altı yaşındaki genç kıza duygularını ve yaşadığı ızdırapları “ben anlatıcı”yla aktartarak hadisenin gerçekçiliğini kuvvetlendirir, lirizmi yoğunlaştırır, şiirin okuyucu üzerinde daha etkili olmasını sağlar.²⁴ Monologlardan oluşan bu manzum hikâyede bakış açısı hikâyenin anlatıcısı da olan genç kızın bakışıyla sınırlıdır. Manzum hikâyeyi bölümler hâlinde yazan şair, yeni bölüme geçerken tiyatro metinlerindeki gibi bölüm başlarında genç kızın ruhî durumuna ilişkin (“Bir Sükût-ı Münfa’ilânedden Sonra”, “Me’yûs”, “Yine Düşünmeye Başlar; Göğüs Geçirerek” vb.) bilgiler vermektedir.²⁵

Hikâyenin anlatıcısı da olan genç kız evlilik vaadiyle aldatılır, hüsranı uğrar. O, sürekli gizlice âh edip inlerken ona hayat karşısında kötüm-

²³ Alaattin Karaca, *Edebî Tenkütleri ve Şiirleriyle İsmail Safa'nın Edebiyatımızdaki Yeri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1987, s. 152-155.

²⁴ “Ben anlatıcı”, benzerliği, yazarla bütünleşmeyi hemen akla getiren bir anlatıcı tipidir. Bu anlatıcı tipi, özünden gelen güçle, “ben” diliyle konuştuğu ve “ben” denilince “inanmak -hatta güvenmek” kolaylaştığı için yazarlara insan gerçeğinin “yüzeysel veya gizemli labirentleri”ne ulaşmada, bu gerçeği yansıtmada inanılmaz fırsatlar sağlamıştır. Hikâye olayları “mevzii açıdan” ele aldığı, çok fazla ayrıntıya girmediği için doğal olarak “görüş açısı” dardır. Bu tür nedenlerle birinci tekil şahıs anlatıcı yöntemi hikâye için vazgeçilmez imkân olmuştur. Bkz. Mehmet Tekin, “Hikâye Sanatında Anlatıcı ve Bakış Açısı Sorunu”, *80 Sonrası Türk Hikâyesi Sempozyumu*, Ümraniye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007, s. 33.

²⁵ Abdülhak Hâmid de *Bir Sefile'nin Hasbihâli*'ni manzum hikâye tekniğiyle yazar, “ben” anlatıcısıyı kullanır, tiyatroya özgü tekniklerden yararlanıp çoğunlukla yeni bölüme geçerken bazen de bölüm içerisinde mağdur kızın ruhî durumuna ilişkin (“ağlar”, “kahkaha eder”, “hayalet gelir ve yine gider”, “dehşetle kaçır” vb.) bilgiler verir, kadın erkek arasındaki eşitsizliğe dikkat çeker. Bkz. Abdülhak Hâmid Tarhan, *Bir Sefilenin Hasbihâli*, Karabet ve Kaspar Matbaası, İstanbul 1326.

ser tavır aldırın erkek ise onun perişan hâlinin farkında bile olmayıp vicdan azabı duymaz. Genç kız kendisini mağdur eden kişiyi “zalım” olarak nitelendirse ve ondan nefret etse de hâlâ onu sevmekte, evinin bahçesinde onun hayalini görmektedir. Bu nedenle zamanla sıradan bir âşık hâlinde uzaklaşıp melankolik/kara sevdalı²⁶ hâli alıp büyük acılar çeker. Sürekli hüznün ve kederle yaşayan genç kız, sağduyulu hareket edemez. İsmail Safa onun yaşadığı bu ikircikli durumu çarpıcı bir üslupla ve acıma duygusunu öne çıkararak ifade etmektedir:

Zâlimi hâbda görmek garazım
Neyleyim? Uykuya mâni' marazım!

Bir zamandan beri sabreyliyorum
Sabr için kendime cebreyliyorum

Ömrüm etmekte felâketle mürûr
Herkesi eyliyorum arz-ı sürûr. (*Mağdûre-i Sevdâ*, s. 4)²⁷

Genç kız derdini dile getirmesinin, duygularını açığa vurmasının faydasız olduğunun, sevdiği erkekte başka kimsenin derdine çare olmayacağını farkındadır. Ancak aşkına karşılık bulamadığı için yaşadığı müddetçe sürekli ızdırıp çekecektir. Bu nedenle yaşaması durumunda hâli, daha da kötüleceği için kendisinin ölmesi gerektiğine hükmeder:

Olmalıydım bu yaşımda hürrem
Bu ne yâ Rab?.. ne belâ-yı mübrem.

Gece gündüz çekeceksem mihnet,
La'net olsun bu hayâta la'net! (*Mağdûre-i Sevdâ*, s. 5)

O yaşta aradığı mutluluğu bulamadığı ve aşk derdinden de kaçamadığı için hayıflanır. Bu acıya daha fazla dayanmaya gücü yetmez, aşk derdi onu ölüme/yokluğa sürükler. Ancak genç yaşta ölmek de istemez. Karşı-

²⁶ *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*'te “kara sevdâ” “başka hiçbir şeye yer bırakmayacak kadar şiddetli ve ümitsiz bir aşk” şeklinde tanımlanmakta; belirtilerinin “hayata karşı bağlılığın azalması, her şeye karşı kayıtsızlık, insanlardan kaçma, derin bir keder vb. durumlar olan ruh hastalığı, “mâlihulyâ”, “melankoli” olduğu söylenmektedir. Bkz. İlhan Ayverdi vd., *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, C. 2, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2005, s. 1575.

²⁷ İsmail Safa, *Mağdûre-i Sevdâ*, Âlem Matbaası, İstanbul 1308/1892.

lıksız bir sevdaya tutulan genç kız, kendisini “âşık-ı şeydâ” olarak niteler; daha çocukken (hengâm-ı sabâvette) “gönül derdi” çektiğini, duygularının “ezelî” ve “ebedî” olduğunu ifade eder; kendisi için her gecenin “şeb-i yeldâ” olduğunu söyler. Şair genç kızın duygularını aktarırken Divan şiirindeki benzetme unsurlarından yararlanmaktadır.

Genç kızın etrafındakiler onun acılarına tanık olup onun için üzülürler, ağlarlar; ancak onun acıklı durumu, onu mağdur eden kişiyi etkilemez. Bu kişi önce ona ümit vermiş daha sonra ise gönlünü “berbâd u harâb”, çehresini “hem-reng-i türâb” ederek ona “dünyayı haram etmiştir”. Maruz kaldığı ihanet, onun gözünde “cinayet” gibi olup ona yapılabilecek en büyük iyilik de kendisinin öldürülmesi olacaktır:

Bana dünyâ oluyor dâr-ı cefâ
 Âlem olsun sana gülzâr-ı safâ (*Mağdure-i Sevda*, s. 20)
 (...)
 Dök benim kanımı cellâd kesil
 Gel de yâhud gözümün yaşını sil! (*Mağdure-i Sevda*, s. 22)

Bu sözler göstermektedir ki genç kız, sevdiği kişiye kavuşma umudunu hâlâ kaybetmemiştir. Ancak sevdasına karşılık bulamayacağını farkında olduğu için “Eyler ihyâ beni billâh memât!” ve “Ey ecel!.. Ey ecel!.. Oldum bîzâr/ Beni mahv et!... Açıl ey hâk-i mezâr!” (s. 23) diyerek ölümü arzular, “Beni öldür de ölümden kurtar!” diyerek de her gün ölmektense bir gün ölmeyi tercih eder.²⁸ Genç kız umut ve karamsarlık, mutlu bir hayat sürme ve ölüm arzusu duygularını birlikte yaşar. Bu durum onun ruh hâlinin nasıl karmaşıklaştığını, aslında hayat dolu olan kızın, kara sevda yüzünden nasıl kötümserleştiğini gösterir.²⁹ Genç kız

²⁸ *Bir Sefilenin Hasbihâli*'nde “cemiyetin ahlaksız diye damgaladığı kadın” da “Bizi tardeyleyip insanıyet/ Alıyor nezdine rahmaniyyet!/ Ben de olsam da o yolda meşkük/ Öyle bir yerde bulunsam metrük/ Yalnız kalsam o hicri yerde/ O periler dolu تنها yerde,/ Ne taşım olsa ne de züvvârım,/ Hayyeler olsa ziyâretkârım”(s. 17) diyerek ölümü arzular; “selâmeti kimsenin giremeyeceği bir dünyaya kaçmakta bulur.” Bkz. Orhan Okay, *Abdülhak Hâmid'in Romantizmi*, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum 1971, s. 23.

²⁹ Melankolik kişilerde sorunun genellikle “İnsanın kendi kişisel yazgısını gene kendisinin belirleme istemi...” temel noktasında yoğunlaştığını söyleyen Serol Teber'e göre, karşılığını hayatları pahasına ödemek şartıyla da olsa melankolik insan, kendi hayatına kendisi anlam verebilmek istemekte; bunu başaramadığı için çoğu kez de her şeyden vazgeçip kuşku, düş kırıklığı ve hüznle içine kapanmaktadır. Bkz. Serol Teber, *Melankoli “normal bir anomi”*, Say Yayınları, İstanbul 1997, s. 14.

iharet dolayısıyla duygusal davranır, sağduyulu hareket edemez. Âşığına gönülden bağlandığı için terk edilince hayal kırıklığı yaşar, uğradığı hüsrân dolayısıyla hançeri bağrına saplayarak intihar etmeyi dener. Ancak sevdiğine kavuşma umudunu tamamen yitirmediği için kendisini öldüremez.³⁰ Genç kız, nefret ve sevgiyi birlikte yaşadığı için ani kararlar verir.

İsmail Safa genç kız ile duygudaşlık kurar; onun şahsında Türk toplumunda kadın erkek arasındaki eşitsizliğe,³¹ kadının duygularını açığa vurmakta erkek kadar özgür olmadığına dikkat çeker:

Çünkü kızdır, olamaz pek serbest
Olsa da bâde-i aşkın ile mest.

Hiçbir erkek ile sohbet edemez,
Erkeğe arz-ı muhabbet edemez.
(...)

Derdini fâş edemez, anlatamaz,
Kimseyi kendi için ağlatamaz.

Bu kızın öyle hicâbı vardı
Var iken düştü sana yalvardı. (*Mağdure-i Sevda*, s. 13)

İsmail Safa genç kızın kişisel ızdırıp ve duygularını işlerken onun hayat karşısında karamsar tavrı alışı sosyolojik ve psikolojik nedenlerle açıklar. Türk toplumunda genç kızların duygularını açığa vurmada erkekler kadar özgür olmadığına, duygularını dışa vurmasının yadırganaca-

³⁰ İsmail Safa tahkiyeli eserlerde olduğu gibi bu manzum hikâyede de geriye dönüş tekniğiyle genç kıza hâlihazırdaki durumunun nedenini açıklar; genç kızın sevdiği erkek ile ilişkisinin başlangıcı ve terk edişine ilişkin bilgiler verdirir. O tarihten üç yıl önce sevdiği erkek kendisine âşık görüntüsü vererek onunla gönlünü eğlendirir, sonra da onu terk edip başkasıyla evlenir. Âşık olduğu kişinin önce kendisini etkilemek için ilgi gösterdiğini, “Eyledin âdetin üzre şıklık/ Eyledin sözde bana âşıklık” mısralarıyla belirten genç kız, terk edilme hadisesinden sonra ise geleceğinin karar-
dığını, ömrünün zindan olduğunu söyler. (*Mağdure-i Sevda*, s. 16-17) Şair bu teknikle onun hayat karşısında kötümser bir tavrı alışının nedenlerini açıklar.

³¹ Cinsiyet farklılığına dayanan eşitsizlik Şemsettin Sami (*Ta’âşuk-ı Tal’at ve Fıtrat*), Ahmet Midhat Efendi (*Yer Yüzünde Bir Melek*), Sami Paşzade Sezai (*Sergüzeşt*) gibi Türk yazarları tarafından da işlenir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Orhan Okay, *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2005, s. 81-83.; İsmet Emre, “Batılılaşma Sürecindeki Türk Romanında Eşitsizlik”, *Türk Dili ve Edebiyatı Makaleleri*, sayı: 3, Sivas 2003, s. 337-359.

ğına dikkat çekerek genç kızın durumunun sosyolojik nedenlerine işaret eder. Oldukça hassas olan genç kızın, erkeği samimiyetle/gönülden sevdiği için onu kaybetmesi durumunda ağır darbe aldığına dikkat çekerek de durumun psikolojik boyutuna işaret eder.

İsmail Safa, “Öksüz Ahmet”³² şiirinde kadının toplumsal yozlaşma ve duyarsızlık dolayısıyla mağdur olduğunu ifade eder. Şiirde sözü edilen kadın bir çocuğuyla dul kalıp bir konakta hizmetçi olarak çalışır; oğlu Ahmet de kendisiyle birlikte bu konakta kaldığı için çalışmasına karşılık olarak herhangi bir ücret alamaz:

Kolay mı bir dul için öksüzüyle yer bulmak?
Bulursa, lokmada bir imtinân muhakkaktır.
Evet, kabûlü boğaz tokluğuyla kâbil olur
Maâşa çünkü çocuk masrafı mukâbil olur. (*Hissiyât*, s. 113)

İsmail Safa bu şiirde toplum içerisindeki varlıklı kişilerin mağdurlara yardım eli uzatmadığı gibi onlara insanî muamele de göstermediğini dramatik ve eleştirel bir üslupla ifade eder. Kadın, çocuğunun gözünün önünde ağır sözlere maruz kaldığına tanık olduğu hâlde buna engel olamaz. Sürekli ağır işlerde de çalıştırıldığı için bu muameleye bir yıldan fazla katlanamayıp ölür. En hazini ise annesinin ölü bedeni oğluna tiktinmesi için gösterilir; çocuğun, annesini o hâliyle hatırlaması amaçlanır:

Nazarları bulanık bir kadîd, rengi uçuk
Sükûta vardı müebbed bu rûh-ı nâliš-ger;
Evet, o zıll-i hirâs-âver-i memâtı çocuk
Cebîn-i mâderede görse muntabı' ürker,
“Cenâzeyi dediler, görsün eylesin nefret
Bütün gün özleyerek etmesin muaccizlik”. (*Hissiyât*, s. 115)

Annesinin sararıp solmuş yüzünü gören çocuk, “istemem” diyerek kaçır. Konak sahipleri, çocuğun annesini son hâliyle hatırlamasını hedeflerler. Konak sahiplerinin tavrı oldukça bencil ve vicdan duygusundan uzaktır. Onlar, çocuğun annesi için üzülmesinin huzurlarını bozacağını düşünürler. Çocuğun annesine olan sevgisinin ve ona ait güzel anı/hayallerinin bir anda bitecek oluşu onların vicdanlarını hiç rahatsız

³² İsmail Safa, *Hissiyât*, Müşterekül-menfaa Osmanlı Şirketi Matbaası, İstanbul 1328/1912, s. 113-116.

etmez, onlar için öncelikli olan kendi rahatlarıdır. İsmail Safa, çocuğa ve annesine acıdığını açıkça belli etmekte; konak sahiplerinin insanî duygulara oldukça yabancılaştıklarını da tekrarlamaktadır.

İsmail Safa'nın -yine manzum hikâye formuyla yazdığı- “Faziletli Zevce:” şiirinde ise eşine ve yuvasına bağlı bir kadın, içki yüzünden hastalanan ve yuvasından uzaklaşan eşine telkinlerle içkiyi terk ettirmeye çalışır:

Derbeder insâna, faziletsize
Lâyık olan hâl yakışmaz size!
Hep size muhtâc iken evlâdınız
Duht-i rez olsun mu ya cellâdınız!
Etmeyin isrâr, tehîdir tehî...
Mesleğiniz makbereye müntehâ (*Mensiyât*, s. 140)³³

Sarhoşların hânelerini fakirlik dolayısıyla “beytü'l-hazen” (hüzün evi) olarak nitelendiren kadın, onların evlerinin “sönük”, “târümâr” olduğunu ailelerinin de inlediğini belirtir. İçki bağımlısı kişi eşinin telkinleriyle ikna olur. İçkinin kendisini ölüme yakınlaştırdığını fark eder; içkiyi terk edip ailesine bağlanır.³⁴

3. Çocuklar

Küçük yaşta yetim kalan İsmail Safa çocukların ruhundan anlar,³⁵ onların yaşadığı acıları ustaca tahlil edip karşılaştıkları çıkmazları çok yönlü

³³ İsmail Safa, *Mensiyât*, Âlem Matbaası, Konstantiniyye/İstanbul 1312/1896.

³⁴ Ali Ekrem de “Târik-i İşret” şiirinde aynı temayı işlemektedir. (Alaattin Karaca, *Edebî Tenkitleri ve Şiirleriyle İsmail Safa'nın Edebiyatımızdaki Şiiri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1987, s. 197) Bu şiirde sözü edilen bir “ayyaş”, “işret”i terk etmek için azmeder, ancak oldukça zorlanır. Bir gün içki içmeye tekrar başlamayı denerken en küçük çocuğunun ağlayıp “Baba sen içme içme, başım için!” sözleriyle “eline atıl”ması üzerine şairin ifadesiyle “oynayan akli yerine gelir” içki içmeyi tamamen bırakır. Bkz. Ali Ekrem, *Zılâl-i İlham*, Sabah Matbaası, İstanbul 1327/1911, s. 156-160.

³⁵ İlhami Safa da babasında “biri vatan, öteki de çocukları” olmak üzere “iki büyük aşk” olduğunu söylemektedir. Bkz. İlhami Safa (1954): “Babama Ait Birkaç Hatıra”, *Türk Düşüncesi*, C. 1, sayı: 5, 1 Nisan 1954, s. 340.

Şair, oğlu Selami için “Oğlum Selami'nin Tarih-i Veladeti”ni (*Mensiyât*, s. 36), İlhami için de “Oğlum İlhami'nin Tarih-i Velâdeti” (*Mensiyât*, s. 57-59) ve İlhami'nin Şiiri” (*Hissiyât*, s. 33-37) şiirlerini yazar.

biçimde işler.³⁶ Şair, eşinin ölümü üzerine yazdığı “Yine O” şiirinde hayatının şafağında olan oğlu Selami’nin öksüz kalışı; onun dilinden anlamayışı; kendisinin, annesinin yerini dolduramayışı dolayısıyla hissettiği üzüntüleri dile getirir:

Ne söylüyor, bana neler sorar durur bu yavrucak?
Düşüncelerle beynimi yorar durur bu yavrucak!
Bugünkü sinni üç buçuk, kıyâma gayr-ı muktedir
Sevilme bârid ol çocuk!.. Bu muhrik ibtilâ nedir?! (*Mensiyât*, s. 51)

İsmail Safa akrabası Saadettin Bey’e yazdığı “Bir Mektup” şiirinde de küçük oğlu İlhami’nin annesi yaşadığı için mutlu olmasına karşın, büyük oğlu Selami’nin ise öksüz olduğu için mutsuz olduğunu söyler:

Zavallı çocuk! Vâliden gitmeseydi
Vücûdun olur muydu mevkûf-ı bister?
Seni sağ kalıp bağrına basmalıydı
Anınçün revâ mıydı âğuş-ı makber?! (*Mensiyât*, s. 96-97)

Şair hem Selami’nin yetim kalışına hem de eşinin bedeninin toprağa karışmasına üzülür. Anne eksikliği³⁷ Selami’yi oldukça etkiler. Şair “bu acıklı olayı hatırlatmaktan pişman ve muzdarip olur”.³⁸

³⁶ Türk edebiyatındaki merhamet temalı şiirlerde çocuklar için yazılanlar önemli bir yer tutar. Ali Ekrem (Bolayır) “Küfeci Çocuk” şiirinde “maişetini” sırtındaki küfe-siyle kazanan çocuğa karşı merhamet duygularını dile getirir. (*Zılâ-i İlham*, s. 160-161) Tefik Fikret “Ramazan Sadakası” şiirinde sıksa bir çocuğun sadaka isteyişini dramatik bir üslûpla ifade eder. “Haluk’un Bayramı” şiirinde de oğlundan bayramlık elbiselerini fakir çocuğa vermesini ister. Mehmet Emin “Yetim Çocuk” şiirinde babasının savaştan dönmesini bekleyen yoksul çocuğa acır. Mehmet Âkif “Küfe” şiirinde ailesinin geçimini temin etmek için küfe taşımak zorunda kalan çocuğun dramını işler. “Hasta Çocuk” şiirinde ise veremli çocuğun sokağa atılışını eleştirir. Bilge Ercilasun, “Mehmet Âkif, Mehmet Emin ve Tefik Fikret Arasında Bir Mukayese”, *Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler I*, Akçağ Yayınları, Ankara 1997, s. 68-73.

³⁷ Rıza Tefik de “Safazâde Selami’ye” ithafıyla yazdığı “Öksüz Çocuk” şiirinde anne eksikliği dolayısıyla Selami’nin mahzun oluşuna dikkat çeker. Bkz. Rıza Tefik Bölükbaşı, *Serâb-ı Ömrüm ve Diğer Şiirleri*, Haz.: Abdullah Uçman, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2005, s. 271.

³⁸ Ali Sultan Günay, *İsmail Safa Hayatı-Sanatı-Şahsiyeti ve Edebî Eserleri*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 1990, s. 47-48.

“Öksüz Ahmet”³⁹ şiirinde çocukla annesinin ızdırabı birleşir. Annesinin hizmetçi olarak çalıştığı konakta kalan Ahmet adlı çocuk, çevresindekilerin kötü söz ve muamelelerine maruz kalır.⁴⁰ Ahmet yaramaz bir çocuk değildir; ama onun olağan davranışları bile göze batır. Konak sahiplerinden herhangi bir şefkat ve sevgi görmediği gibi onun gülmesi, haykırması da suç olarak görülür:

Çocuk değil mi ne yapsın? Gürültü etse biraz
Azarlanır, dövülür, her ne yapsa hırpalanır,
Ne yapsa çok görülür; hızlı gülse, haykırsa
Bu bir büyük suç olur. Bir su bardağı kırsa (*Hissiyât*, s. 113)

Şaire göre suçu “hizmetçi oğlu olmak” olan Ahmet, annesiyle birlikte yaşamak zorunda kaldığı konakta sığıntı muamelesi görür; evin içinde korkarak dolaşır. Hiçbir kimseden “ne tatlı söz” işitir, “ne güler yüz”, “ne bir küçük iyilik” görür, ne de annesinden başka ona sahip çıkan olur. Sürekli uyarı ve ağır sözlere maruz kalır. Annesi çocuğuna ve kendisine yapılan muameleye daha fazla katlanamayıp hastalanır.

Kadıncağız da giderse yetîme kim bakacak!
Bu bir suâl ki biçâre hastanın okunur
Zılâl-dâr-ı ecel-i zî-sükûn cebîninde!
Suâldir ki cevâb-ı mukadderi dokunur
Duyanlara yine biçârenin enîninde.
Fakat suâli, cevâbı çocuk bilir miydi?
Niçin bükülmüş idi boynu öksüzün acabâ?
Marîz bir ninesinden niçin ederdi ibâ?
Kesildi miydi bu tıflın sıyânet ümmîdi?
Ümîdi yoksa niçin eyliyordu mâderi yâd?
Birinden incinerek etmiş olsa bir feryâd? (*Hissiyât*, s. 115)

İsmail Safa, konak sahiplerinin bu muamelelerinin çocuğun özgürlüğünü kısıtladığına, onun kişilik gelişimini olumsuz etkilediğine işaret eder. Sevgi, merhamet ve vicdan duygularına oldukça yabancılaşan konak

³⁹ İsmail Safa, *Hissiyât*, Müşterekül-menfaa Osmanlı Şirketi Matbaası, İstanbul 1328/1912, s. 113-116.

⁴⁰ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri I Tanzimat'tan Cumhuriyete*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1997, s. 122.

halkı Ahmet ve annesini insanî muameleye layık görmez. Kendisi de kardeşleri ile birlikte küçük yaşta yetim kalan İsmail Safa, Ahmet'in maruz kaldığı durumu ustaca tahlil eder. Onunla duygudaşlık kurar, ona merhametle yaklaşır. İsmail Safa, çocuğa karşı hissettiği merhamet duygularını açıkça dile getirmektedir. Metinde geçen “zavallı valide...”, “Ahmed-cik”, “kadıncağız”, “yazık” gibi kelimeler ve bazı mısralardaki ifadeler şairin, çocuk ve annesine acıyıp onlar için üzüldüğünü gösterir.⁴¹

4. Fizikî Engelliler

İsmail Safa “Çirkin Kız”⁴² şiirinde “çirkin, sakat bir kızın acıklı hikâyesini devrin yaygın hastalığı veremle birleştirir”.⁴³ Şiir tahkiyeli anlatımı, Feriha ile annesi, babası ile doktor arasındaki diyaloglarla manzum hikâyeye örnek oluşturmaktadır. Feriha'nın çevresindekilerin ona bakışını, kendisinin de bu kişilerin hakkındaki düşüncelerini belirten şair, Feriha'ya acıdığını okuyuculara hissettirmektedir. Feriha çirkin oluşu dolayısıyla kendisini “bedbaht” olarak görür, eziklik hisseder; etrafındakilerin kendisine teselli için “güzelsin” dediğinin farkındadır.⁴⁴ Fizikî eksiklik, onun ruhî dengesini bozar, ona büyük acılar yaşatır:

⁴¹ Mehmet Kaplan şairin bu yaklaşımını objektifliğe aykırı bir tavır olarak görür. Şairin manzumenin üslûbunu nesre yakınlaştırdığını, çocuğun annesinin ölü bedenini görmek istememesini de “hikâye-şiiri” sürprizle bitirmesi şeklinde değerlendirir. Bkz. Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri I Tanzimat'tan Cumhuriyete*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1997, s. 122-123.

⁴² *Servet-i Fünûn*, sayı: 432, 10 Haziran 1315/22 Haziran 1899, s. 243.

⁴³ Şehnaz Aliş, *Servet-i Fünûn Dergisinde Küçük Hikâye-Mensur Şiir-Manzum Hikâye*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1994, s. 340.

⁴⁴ Mehmet Kaplan Tevfik Fikret'in “Çirkin” şiirini, Sully Prudhomme'un *Les Solitudes*'inde bulunan “La Laide”ni taklit olarak yazdığını söyler. Bkz. Mehmet Kaplan, *Tevfik Fikret Devir-Şahsiyet-Eser*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1995, s. 146.

Prudhomme'un şiirinde söz edilen kız, çirkin olduğu için hor görülür, “alaylı sözlerle” onunla dalga geçildiği için utanıp bir köşeye çekilir. Tevfik Fikret'in “Çirkin” şiirinde ise cinsiyeti belirtmeyen bir kişi tasvir edilmektedir. Çirkinliğini düşündükçe bu kişinin “sınırları gerilir”, “üzüntülü kalbi çalkalanır”, sonunda isyan eder. Hilmi Uçan bu şiirde “güzel” ve “çirkin” sıfatlarının daha çok kadınlar için kullanılmasından hareketle şiirde söz edilen kişinin kadın olduğunu belirtir. İki şiir arasında “özgün metnin biçim ya da içeriğini kendi metnine uyarlayarak yeni bir metin ortaya çıkarma anlamına gelen *öykünme* (pastiş) şeklinde metinler arası ilişki” oldu-

Çirkindi, inanmazdı “güzelsin” deseler de;
 Âyîne bu çirkinliğe eylerdi şehâdet.
 Anlardı ki bedbaht idi akrânı içinde;
 Solgun dudağından mütehâşi idi hande,
 Bîgâne idi kalbine ümmid-i saâdet.

Mahrûm-ı tenâsüb, sakat a'zâ-yı vücûdu;
 Gelmez görücü, gelse de çıkamaz Feriha.
 Bîçâre kızın servet ü sââmânı da yoktu,
 Hep âilenin mûcib-i endişesi oldu;

Bir vâlide kalbinde ne süzişli cerîha!.. (*Servet-i Fünûn*, sayı: 432, s. 243)

Feriha'nın fizikî güzellikten mahrumluğunu, bu eksikliğin onda ve ailesinde yarattığı sarsıntıyı şair bu mısralarla belirtir. Şair, Feriha'yı fizikî eksikliği dolayısıyla mağdur olarak görür, ona merhametle yaklaşır. Çirkinliği dolayısıyla kimsenin onunla evlenmek istemediğini, evlilik için istemeye gelenler olsa da Feriha'nın kendisinin güzel olmadığını düşünüp onlarla görüşmediğini merhamet duygusunu öne çıkararak ifade eder. Şair, genç kızın yaşadığı iç sıkıntıları ustaca tahlil eder, onun mağdur oluşunun psikolojik nedenleri ve etkileri üzerinde durur. Toplum içerisinde istediği yeri bulamayan genç kız üzüntü ve kederlerini başkalarından gizler, etrafındakilere mutlu olduğu görüntüsü verir.

Feriha'nın ailesi kızlarının daha doğarken mağdur olduğunun, fizikî güzellikten mahrum oluşun onun hayata uyum sağlamasını, bedensel ve ruhsal olarak sağlıklı gelişmesini engellediğinin; ona büyük acılar yaşattığının, onu oldukça mutsuz ettiğinin farkındadır. Kızlarının bir de verem olması onları oldukça sarsar:

Mekşûf idi kalb-i pedere yirmi yıl akdem:
 İlletli doğan bir kızın âti-i hayâtı.
 Rencîde-i tâli', içi sızlardı demâdem...
 Kalben ediyordu o zamândan beri mâtem,
 Lâkin yine müsteb'id idi memâtı. (*Servet-i Fünûn*, sayı: 432, s. 243)

ğunu belirtir. Bkz. Hilmi Uçan, *Batı Şiiri ve Tevfik Fikret*, Hece Yayınları, Ankara 2009, s. 223-224.

İsmail Safa ise “çirkin kız”ın yaşadığı iç çatışmaları ve ailesinin onun için kaygıları dile getirmektedir. Toplumun ona olumsuz bir bakışı söz konusu olmadığı gibi çevresindekiler onun mağduriyetini gidermeye de çalışırlar.

Komşularının kızları o yıl gelin olup aileleri “zevk” ve “safa” içinde düğün yaparken Feriha'nın ailesi ise -kızlarının gelin olduğunu göremedikleri gibi- onun verem dolayısıyla yataklara düşüp durumunun gittikçe kötüleşmesi karşısında çaresizdirler. Feriha'nın komşularının kızları Zeliha'nın da gelin oluşu karşısında oldukça üzülmesi üzerine annesi ona “yarın sen de olursun” der. İsmail Safa bu şiirinde de (“Sefâlet-i Bâride” şiirinde olduğu gibi) karşılaştırma yapar. Yakınlarındaki bir konaktan “zemzeme-i çeng ü çağâne” duyulurken Ferihaların evinden ise öksürük sesi duyulduğunu ifade eder. Bu acı gerçeği gören anne ve baba oldukça çaresizdirler.

Feriha'yı tedavi eden doktor da onu ölümcül hastalıktan/veremden kurtaramayacağını farkındadır. Babasının çaresiz ve üzgün hâlini gören doktor, insanî sorumluluk üstlenir. Feriha ölmeden önce kısa süre de olsa ona ve ailesine mutlu anlar yaşatmak için çözüm üretir, genç kızın ve ailesinin acılarını dindirmeye çalışır. Şairin “faziletli”, “vicdanlı zekâ” olarak nitelendirdiği doktor oldukça hasta olan Feriha'yı, Tıbbiye öğrencisi -üç ay sonra da doktor olacak- kardeşi Ahmet'le düzmece planla evlendirerek onun acısını hafifletmek, “marazın seyrini” durdurmak ister. İsmail Safa -“Öksüz Ahmet”te olduğu gibi- bu şiirinde de kişilerine karşı mesafesiz durmakta, onların davranışları hakkında fikir belirtmektedir. Şairin bu yaklaşımı romantik duyuş tarzıyla ve hassas/duygusal bir kişiliğe sahip oluşuyla ilişkilidir. Küçük yaşta yetim kalıp büyük acılar yaşayan İsmail Safa genç kızın yaşadığı iç sıkıntılarını tahlil ettiği gibi, mağdur kişiye yardım eli uzatılmasını da takdir etmektedir.

Doktorun insanî duyarlılık ve sosyal dayanışma⁴⁵ örneği olan bu planı Feriha'yı, anne ve babasını oldukça sevdirse de anne ve baba kızlarını bekleyen elim sonun farkında oldukları için sevinç ve hüznü birlikte yaşarlar. Şair bu durumu

⁴⁵ Mehmet Âkif'in “Hasır” şiirinde de insanî duyarlılık ve sosyal dayanışma dikkat çeker. Beş aydır yatan hasta kadının cenazesini defnetmek için mahalle halkı seferber olur. (Bkz. Mehmet Âkif, *Safahat I. Kitap*, Haz.: Fazıl Gökçek, Dergâh Yayınları, İstanbul 2007, s. 76-78.) Şair “mahalledeki sosyal dayanışma dolayısıyla meseleye sosyal bir görünüş kazandırır. Bkz. Bilge Ercilasun, “Mehmet Âkif, Mehmet Emin ve Tevfik Fikret Arasında Bir Mukayese”, s. 72.

Mahzûndu, bu mahzûnluğun esbâbı hüveydâ:

Bîçâre gelin hasta... Evet hem de ağırdı.

Bir sûr ki hâlinde kızın mâtemi peydâ,

Umkunda bu kâzib seherin zulmet-i yeldâ!..

Dilhûn peder ahbâbı eviddâyı çağırıldı. (*Servet-i Fünûn*, sayı: 432, s. 243)

mısralarında, dramatik bir üslupla ifade eder. Feriha'yı kısa süreli de olsa mutlu etmeye, ona evlilik saadetini yaşatmaya çalışırlar. Ancak o ölmek üzeredir. Şair bu hazin durumu da oldukça sanatsal biçimde ve dramatik bir üslupla ifade etmektedir:

Akd etmek için ertesi gün hep gelecekler

Hayfâ ki bu şeb hâlet-i nez'inde Feriha

Bekler bu gece rûhunu bâlâda melekler,

Dermânde yatan cismini de makbere bekler;

Eyvâh, inanılmaz bu serencâm- sahîha! (*Servet-i Fünûn*, sayı:432, s.243)

Şair, o devirde devasız bir dert olan veremden ölmek üzere olan genç Feriha'nın ruhunun öldükten sonra göğe yükseleceğini, sonsuzluğa dâhil olacağını düşünür. Ölüm melekleri onun ölüm kararını yazmaktadırlar. Ancak anne ve babası Feriha'nın ölüm anının o kadar yakınlığının farkında değildirler:

Mâderle peder hiç de haberdâr değildi

Oynardı ciğer-pâreleriyle melekü'l-mevt!

Dalgınlığına râhatı manası verildi,

“Rü'yâ görüyordum, gelin oldum!” diyebildi;

Oldu akabinde bu sözün beste-leb-i fevt

Encâm-pezîr olmuş idi nez'-i medîdi;

Şedde-i darbesi âlâm

Râhat yaşamaktan da kesilmişti ümîdi

Emrâz ile evcâ' ile fersûde kadîdi

Bir sût-re-i beyzâ ile örtüldü arûsun!

Bir dâr-ı ziyâfet ki bu lu'bet geh-i senbût

Aks-âver vâveyl idi hengâm-ı seherde,

Toplandılar erkence eve sâkit ü mebhût:

Davetlilerin pîşine ma'rûz idi tabut!

Teşyi'ine gelmiştiler Eyyüb'e seferde (*Servet-i Fünûn*, sayı: 432, s. 243)

Gelinlik giymesi Feriha'yı ve ailesini oldukça mutlu eder. Ancak daha sonra düğün evi matem evine döner, eve eğlence yerine "vâveylâ" hâkim olur. Feriha'nın giydiği gelinlik kefeni olur. Gelinlik ile kefen aynı renkli olmasına rağmen biri sevinç ve vuslat, diğeri ise hüznün ve hicran giysisidir. Bu bağlamda düşünüldüğünde Feriha'nın giydiği gelinlik iki işlevi birden görmektedir.

İsmail Safa tablo altına yazdığı⁴⁶ "Bir A'mâ Resminin Altına Yazılmıştır"⁴⁷ şiirinde de bir "a'ma"yla duygudaşlık kurmakta, ona merhametle yaklaşmaktadır. Şaire göre "a'ma"lar hayata devam etmeyi "bitmez bir ukûbet" (büyük ceza), "müdhîş varta" (büyük uçurum), "muhât-ı zulmet-i makber" olarak gördüklerini düşünseler de kendilerini teselli etmeye ve üzüntüleri azaltmaya çalışırlar:

Değil noksân-ı a'zâsıyla nâkıs tâli'-i mevlûd
Ne a'mâlar yaşar mes'ûd binâlar fûtûr-âlûd
Nasıl mes'ûd olur lâkin tamâmıyla şu biçâre
Siyâh emvâc-ı deryâda muayyen bir haşebpâre

⁴⁶ İsmail Safa "Çoban'ın Sesi" (*Servet-i Fünûn*, sayı: 312, 20 Şubat 1312/1896), "Bir Sepet Çiçek" (*İrtika*, sayı: 9, 30 Nisan 1315/1899), "Bir Türkmen Kızı Tasvirine" (*İrtika*, sayı: 12, 12 Mayıs 1315/1899) şiirlerini de tablo altına yazar; bu tercihi onun "o dönem edebiyatında meydana gelen bazı yenilikleri, kendi eserlerinde hiç çekinmeden uyguladığını göstermektedir." Bkz. Alaattin Karaca, *Edebî Tenkitleri ve Şiirleriyle İsmail Safa'nın Edebiyatımızdaki Şiiri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1987, s. 43.

Türk edebiyatında resim-tablo veya fotoğraf altına şiir yazma, işlenen konuyu kelimelerle tasvir, tefsir ve şahısları konuşurma eğilimi 1882 yılında *Mir'at-ı Âlem* dergisinde başlamıştır. Bu dergide ilk olarak Hüseyin Haşim, daha sonra M. Faik ve Muallim Nâci tablo altına şiirler yazmışlardır. Daha sonra *Servet-i Fünûn* dergisinde Nâbîzâde Nâzım ile İsmail Safa bu tarda şiirler yayımlamışlardır. Tevfik Fikret 1894 yılında 17, 1896 yılında ise 14 şiirle bu eğilimi benimsemiş ve geliştirmiştir. Bkz. Mehmet Kaplan, *Tevfik Fikret Devir-Şahsiyet-Eser*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1995, s. 24.

M. Kayahan Özgül de tablo altı şiirlerin çoğunlukla "Tanzimat'ın yetiştirdiği son nesil şairlerde" görüldüğünü, özellikle "Mutavassıtın" diye anılan şairlerin tablo şiirleriyle çok fazla ilgilendiklerini söyler. Ayrıntılı bilgi için Bkz. M. Kayahan Özgül, *Resmin Gölgesi Şiire Düştü Türk Edebiyatında Tablo Altı Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1997, s. 30.

⁴⁷ İsmail Safa, *Hissiyât*, Müşterekül-menfaa Osmanlı Şirketi Matbaası, İstanbul 1328/1912, s. 60-62.

Güneş doğmuş, açılmış hep çiçekler, her taraf handan
Bu nûr-âbâd gülşen fakat a'mâ için zindân. (*Hissiyât*, s. 60)

İsmail Safa'ya göre dünyanın güzelliklerinden mahrum olan "a'ma"lar için kendi mekânları bile "dâr-ı gurbet"tir. Hasret kaldıkları öz evlatları yanlarında olsa da onu görememiş dolayısıyla eziklik hissederler.

Müşâbihtir, müsâvî belki hülyâsıyla rü'yâsı
Olur hâbında mer'i-i hey'etiyle eski dünyası. (*Hissiyât*, s. 61)

İsmail Safa başkaları için zaten zor olan hayatın, "a'ma"lar için daha da zorlaştığını ifade eder. Ancak Tanrı'nın onlara da kolaylıklar sağladığına da dikkat çeker:

Fakat her hâle iltifatla tahammül eyliyor insân
Demek her müşkülü insana Hakk etmektedir âsân. (*Hissiyât*, s. 62)

S o n u ç

Merhamet ve acıma teması, merhamete ve acıma müsait insanların anlatıldığı metinlerde işlenir. Bu insanlar çoğunlukla yoksul ya da çaresiz olup toplumun alt kesimlerinde yaşarlar. İsmail Safa, her ne kadar Ara Nesil şairi olarak bilinse de, o dönemin asıl nesli olan Servet-i Fünuncularda adı "santamantalizm" olan bir tür merhamet ve acıma gibi patolojik durumlar onun şiirlerinde azımsanamayacak kadar işlenmiştir. İsmail Safa şiirlerinde merhamet temasını çok yönlü biçimde ele almakta ve kişilerin mağdur oluşunu farklı nedenlerle açıklamaktadır. İsmail Safa'ya göre vicdan ya da merhamet duygusunun eksikliği, insanî değerlere yabancılaşma ve duyarsızlaşma toplum içerisinde birçok kişiyi mağdur eder. Kişilerin mağduriyetinde doğrudan ya da dolaylı biçimde sorumlu olanlar, bu gerçeği ya görmemektedirler ya da görmezlikten gelmektedirler.

İsmail Safa'nın şiirlerindeki mağdurların, çoğunlukla iradeleri dışındaki durumlar nedeniyle acılar çektikleri görülür. "Öksüz Ahmet", "Sefâlet-i Bâride" şiirlerinde toplum içerisinde sosyal dayanışma ve insanî duyguların eksikliğine işaret eden şair, "Çirkin Kız" şiirinde ise vicdanlı, merhametli kişilere de rastlanabileceğini gösterir.

Mağduriyet sorununu eşitsizlik kavramıyla da ilişkilendiren şair, toplum içerisinde farklı nedenlerden kaynaklanan eşitsizlikleri işler. Ör-

neğin “Mağdûre-i Sevdâ”, “Faziletli Zevce” şiirlerinde cinsiyet farkının; “Sefâlet-i Bâride”, “Öksüz Ahmet” şiirlerinde maddî/sınıfsal farkın; “Bir A’ma Resminin Altına Yazılmıştır”, “Çirkin Kız” şiirlerinde ise fiziksel farklılığın neden olduğu eşitsizliklere yer verir.

Kendisi de kardeşleriyle küçük yaşta yetim kalıp maddî sıkıntılar yaşayan İsmail Safa, şiirlerinde maddî nedenlere dayalı eşitsizlikleri çoğunlukla karşılaştırmalı olarak işlemektedir. Örneğin “Sefâlet-i Bâride” ve “Çirkin Kız” şiirinde yoksul-zengin farkını vurgulamak için mekâna özgü unsurlardan yararlanarak farklılıkları somut bir tablo hâlinde resimleştirir; “zavallı”, “biçâre” vb. sıfatlarla yoksullara acıdığını hissettirir.

İsmail Safa şiirlerinde söz ettiği mağdurlarla duygudaşlık kurmakta, onlara karşı hissettiği acıma ya da merhamet duygularını açıkça ifade etmektedir. Şairin bu yaklaşımı ya da kişilere mesafesiz duruşu şiirlerin yazıldığı dönemin genel eğilimi/romantik duyuş tarzıyla olduğu kadar şairin hassas ve duygusal bir kişiliğe sahip oluşuyla da ilgilidir.

İsmail Safa’nın merhamet temalı şiirlerindeki konular ve bunları ifade ediş biçimi Tevfik Fikret, Ali Ekrem, Mehmet Âkif ve Mehmet Emin’in şiirleriyle benzerlik göstermektedir. Örneğin “Faziletli Zevce” şiirindeki kişinin içkiyi telkinle bırakması, Ali Ekrem’in “Târik-i İşret” şiirine benzer. “Sefâlet-i Bâride”deki derbeder ihtiyarın durumu ve bu durumun ifade edilişi Tevfik Fikret’in “Sarhoş” şiiriyle; yoksullarla zenginlerin karşılaştırılması da “Ramazan Sadakası” şiiriyle benzerlik gösterir. “Öksüz Ahmet” şiirinde mağdurların durumu karşısında toplumun yozlaşmışlığının ve bencilliğinin eleştirilmesi Mehmet Âkif’in “Hasta” şiirine; “Çirkin Kız” şiirindeki sosyal dayanışma da, “Hasır” ve “Seyfi Baba” şiirlerine benzemektedir. Bu şairlerin hepsinde de realist bakış açısı egemen olup “merhamet” temi sosyal yönüyle işlenmektedir. İsmail Safa, Abdülhak Hâmid’in *Bir Sefilenin Hasbihâli* şiirine nazire olarak yazdığı *Mağdûre-i Sevdâ* şiirinde -Abdülhak Hâmid’in şiirinde olduğu gibi- ben anlatıcılığı kullanmış; bu şiirde de lirizm oldukça yoğun olup tiyatro metinlerine özgü unsurlardan da yararlanmıştı.

“THE THEME OF MERCY IN THE POEMS OF İSMAIL SAFA”

Abstract

The theme of “mercy” keeps a very crucial place in the poems of İsmail Safa. The poet states the damnifications of elderly people, young girls, women, children and disabled people in a dramatic way. The poet draws attention to the issue of how people can be ignorant to the problems of those people who are disadvantaged within the society, in spite of this fact some people can be very sensitive and conscientious. The poet has written the poems having the theme of mercy mostly the way of stories in verses. He narrated in verse form, poetry, poetry and narrative techniques with the advantage of the theater-specific expression. For example, in his book Victims of Love (Mağdure-i Sevda) committed by the victim experienced the pain and the feelings of a young girl, “I am the narrator of” strengthen the language by expressing lyricism. This poem young girls victimized by inequality of men and women in Turkish society draws attention to that period. Victimization of people in the stands on the psychological and sociological reasons. From time to time by the victim who makes social criticism. He is orphaned at a young age that they live for the pain and feelings of children are skillfully analyzed. İsmail Safa has quite a sensitive temperament of victimization of the elderly in the community gives the victim, explain the reasons for their victimization. Poet, physical disabilities, or insufficient to affect the various aspects of its occurrence, the person operates a negative view of life.

Keywords

Mercy, damnification, poem, story in verse, theme.